

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

IZDAJATELJ IN LASTNIK: „KMETSKA ŽUPANSKA ZVEZA“.

Izhaja dvakrat na mesec, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone.

Dopise je pošiljati uredništvu „Občinske Uprave“ v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Posamezna številka 30 vinarjev.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo „Občinske Uprave“ v Ljubljani.

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Policijska ura. — Godbene in plesne prireditve: orožniška asistenca pri nedovoljenih plesih.

(Iz deželnega zbora.)

Interpelacija

poslanca dr. Pegana in tovarišev na Njega Ekscelenco gospoda deželnega predsednika zaradi dovoljevanja nočnih licenc.

C. kr. okrajna glavarstva po deželi dovoljujejo gostilničarjem, da imajo odprte gostilne čez policijsko uro, pri tem pa se ne ozirajo na mnenje in želje lokalnih faktorjev, zlasti županstev in občinskih odborov. Gotovo je, da krajevne razmere in potrebe glede odprtja gostiln čez policijsko uro najbolj poznajo župani, oziroma občinski moške. Občina je zlasti zaradi občinskih taks interesirana na tem, da se jo vpraša, ali naj se dovoli odprtje gostiln čez policijsko uro ali ne, in zlasti tudi zaradi vzdrževanja reda in nočnega miru po občini. Umestno bi bilo, da bi c. kr. okrajna glavarstva zlasti takrat, kadar se podeljujejo trajna dovoljenja zato, da so gostilne odprte čez policijsko uro, vprašala za mnenje pristojno županstvo oziroma občinski odbor.

Zato vprašamo Nj. Ekscelenco gospoda deželnega predsednika, če je pripravljen c. kr. glavarstvom dati tozadevna navodila.

V Ljubljani, dne 24. septembra 1913.

(Slede podpisi.)

Interpelacija

poslanca dr. Pegana in tovarišev na Njega Ekscelenco gospoda deželnega predsednika zaradi orožniške asistencije pri nedovoljenih plesih.

Županstva se mnogokrat pritožujejo na deželni odbor in drugam, češ da se vrše nedovoljeni plesi

vkjub temu, da pride na lice mesta župan in opozori na kaznivost nedovoljenih plesov. Prepoved županova nima zadostnega povdarka, ker mu po navadi manjka oborožene sile. V takih slučajih se župani obračajo na orožništvo s prošnjo za asistenco. Vendar pa orožništvo do danes ni hotelo v nobenem slučaju posredovati in nedovoljeni oziroma prepovedani ples preprečiti, čeravno se je pred njegovimi očmi ples prepovedal in čeravno se je v navzočnosti gostilničarja, plesnih prireditev in plesalcev orožništvo prosilo za pomoč. Tako so postali vestni župani, ki zabranjujejo ples v svoji občini, v posmeh plesalcem in tako se je vršil postavno kaznivi ples ob asistenci orožništva.

Podpisani vprašamo Njega Ekscelenco gospoda deželnega predsednika:

1. Ali mu je znano, da orožništvo odreja županstvom svojo pomoč in asistenco pri nedovoljenih in postavno kaznivih plesih?

2. Ali je Njega Ekscelenca pripravljen primernim potom preskrbeti, da dobi c. kr. orožništvo strogo navodilo, naj nedovoljene oziroma prepovedane plesse kot kazniva dejanja prepreči?

V Ljubljani, dne 24. septembra 1913.

(Slede podpisi.)

Na to je odgovoril gospod deželni predsednik ekscelenca baron Schwarz glede taks pri podaljšanju policijske ure sledeče:

„Na to interpelacijo čast mi je odgovoriti, da je bilo c. kr. okrajnim glavarstvom že z odlokom z dne 28. maja 1911, št. 1177, zaukazano, da naj, predno izdajajo dovoljenje gostilne odprte imeti čez policijsko uro, zaslišijo dotično županstvo.“

Poleg te splošne naredbe je deželna vlada tudi v konkretnih slučajih posamezna okrajna glavarstva v tem zmislu opozorila, osobito tudi zaradi tega, da pridejo županstva v položaj odmeriti in pobirati dotično pristojbino.

Deželna vlada ni zapazila, da bi se okrajna glavarstva ne držala teh naročil, in niti v interpelaciji niso navedeni posamezni slučajji, na katerih temelji trditev interpelacije.

Vendar bo deželna vlada opozorila okrajna glavarstva na omenjeni deželnovladni ukaz.“

* * *

Glede orožniških asistenc pri plesih je obseženo navodilo c. kr. okrajnim glavarstvom v navedenem odloku št. 1177 z dne 28. maja 1911. — Ondi stoji, da se lahko dovoli orožniška asistenca za preprečenje nedovoljenih plesov, ako županstva za to prosijo. Prošnja pa se mora vložiti na okrajno glavarstvo. — Le v nujnih slučajjih, če se je bati izgredev, ima županstvo pravico, zahtevati asistenco naravnost pri poveljniku dotične orožniške postaje. V takih slučajjih se mora orožništvo odzvati zahtevi županstva.

Za asistenco lahko prosi županstvo tudi brzojavnim potom.

Kdo voli v skupini mest in trgov?

Ali volijo izključno sami „meščani“, ali vsi volilni upravičenci cele krajevne (politične) občine?

Kakor smo poizvedeli, vlada glede te vrste volilnih skupin za volitve v deželni zbor ponekod popolna nejasnost.

Mi opozarjamo danes samo na stališče večine deželnega zbora, da imajo v skupini mest in trgov volilno pravico vsi oni upravičenci, ki spadajo kot občani pod dotično politično občino. Da je to stališče pravo, spričujejo zadnje dvakratne dopolnilne volitve v deželni zbor za mesto Ljubljano, v mestu Kamniku i. t. d. — Kar velja v enem — mora veljati tudi v drugem slučaju! (Precedenčni slučaj!)

Za sestavo volilnih imenikov v skupini mest in trgov ne velja nobena izjema, ampak se morajo izgotoviti po ravno tistih določbah § 13., črka a) deželnozborskega volilnega reda, kot za kmečke občine.

Ta zadeva je prišla v razpravo tudi tekom zadnjega deželnozborskega zasedanja, — ko se je očitelo vladi, da se ni držala nekega baje med strankami dogovorjenega kompromisa.

Ker bo odgovor deželnega predsednika ekscelence barona Schwarza marsikaj pojasnil ravno glede mestnih volilcev, — ga prinašamo tu doslovno. Glasi se:

„V današnji dopoldanski seji je gospod poslanec dr. Tavčar očital vladi, oziroma meni, da se ni držala oziroma da se nisem držal kompromisa, sklenjenega med strankama visoke zbornice glede deželnozborske volilne pravice v mestni skupini.

Gospod poslanec dr. Tavčar sicer ni izrečno navedel, pri kateri priliki da se vlada ni držala takega kompromisa, vendar pa menda ni dvoma, da je imel gospod poslanec v mislih razsodbe, katere je storilo deželno predsedstvo dne 16. septembra 1912 št. 2272

in dne 17. februarja 1913, št. 486 in 550, tekom reklamacijskega postopanja glede deželnozborske volitve v mestu Ljubljanskem in v mestnem volilnem okraju Tržič-Radovljica-Kamnik.

Glede tega očitanja naj mi bode dovoljeno sledeče omeniti:

Ako so se vršile pred ustavno obravnavo deželnozborske volilne reforme neke razprave, katerih se je vdeležila tudi vlada, bil je namen teh razprav, dobiti podlago za kodificiranje deželnozborske volilne reforme, katera se je potem ustavno osnovala v deželnih zakonih z dne 26. avgusta 1908, dež. zak. št. 14 in 15.

Edino te zakonite določbe, oziroma v konkretnem slučaju določbe zakona o deželnem volilnem redu, smele so biti merodajne za deželno vlado, ko je storila vsled proti volilnim imenikom vloženih ugovorov prej navedene razsodbe. Da so odgovarjale te razsodbe obstoječemu zakonu, temu je tudi pritrdilo državno sodišče, katero je z razsodbami z dne 14. januarja 1913, št. 417 in z dne 30. junija 1913, št. 214 in 215 izreklo, da deželno predsedstvo ni prekršilo deželnozborske volilne pravice.

Gospod poslanec dr. Tavčar se sklicuje na preosnovo občinskih volilnih redov in je izrazil mnenje, da bi bila vsled vpliva občinske volilne pravice na deželnozborsko volilno pravico, svoj čas potrebna za sprjetje novih občinskih volilnih redov kvalificirana večina.

Gospoda moja! To vprašanje je sicer že davno rešeno, ker dotični zakoni so bili sankcionirani in razglašeni. Vendar pa omenjam, da ne glede na to, da se pri poznejšem noveliranju občinskih volilnih redov ni ničesar spremenilo niti v sistemu niti v načelih deželnozborskega volilnega reda, bi bilo nedopustno, one posebne kavele, ki jih zahteva § 46. deželnozborskega volilnega reda za name ravano premembo tega zakona, uporabljati pri drugih zakonodajnih vprašanjih kakor n. pr. pri spremembah občinske volilne pravice.“

Gospodarstvo.

Vpeljava poštno-naložnih kart.

Počenši s 1. julijem 1913 je možno zapadajoče terjatve do zneska všteti 10 kron izterjati po poštno-naložnih kartah ali dopisnicah. V ta namen se sme uporabljati le po poštni upravi založene, v rdečem tisku na sivem papirju napravljene golice. Prodajna cena znaša 10 vin. Te golice obstoje iz dveh delov, iz poštno-naložne karte same ter iz naložne poštne nakaznice. Oba dela mora odpošiljatelj (nalog izdajajoči) predtisku primerno izpolniti. Na zadnji strani odrezka so dopustne le opazke, ki se nanašajo na znesek, ki naj se izterja. Pošno-naložno nakaznico je možno nasloviti tudi na c. kr. poštno-hranilnični urad v svrhu vknjižbe na račun naloga dalca ali na kak drug javen kreditni zavod. Prodaja poštno-naložnih

kart se izvršuje slično navadnim pisemskim pošiljatkam, vendar se priporoča, da se prodaja na okencih poštних uradov; priporočati se jih ne sme. Nedopustna je nadalje zahteva, naj se nalogdajalca posebno obvesti, ako je dolžnik povodom predložitve poštno-naložne karte odkup odklonil, ter odredba, naj se poštno-naložno karto za slučaj neodkupa takoj vrne ali kaki drugi v ta namen označeni osebi v odkup predloži. Oddajni poštni urad predloži poštno-naložno karto dolžniku v svrhu odkupa. Ako se tega ne najde, ali ako je odkup iz katerega koli si bodi vzroka nemožen, obvesti se dolžnik, da je za njega došla poštno-naložna karta ter da se jo drži v svrhu odkupa sedem dni na poštнем uradu pripravljeno. Ponovnih dostav se ne izvršuje. Za pošiljanje poštno-naložnih kart se izvršuje le v tuzemstvu. Povodom odkupa poštno-naložne karte se izroči dolžniku odrezek karte, ki služi kakor pobotnica. Izterjani znesek se prepošlje s poštno-naložno nakaznico, ki se nahaja pri poštno-naložni karti nalogdajalcu po odbitku normalne izterjevalnine ter pristojbin za poštno nakaznico. Neodkupljene poštno-naložne karte se povračajo odpošiljateljem s primernimi opazkami. Za poštno-naložne karte ne prevzema poštna uprava nikakega jamčenja, posebno ne za pravočasno predložitve, povrnitev in za pošiljanje. Za izterjane zneske jamči poštna uprava enako za poštne nakaznice vplačanim zneskom.

Narodno premoženje, cerkveno premoženje in akcijske družbe v Avstriji.

V Avstriji imamo približno 80 milijard premičnega in nepremičnega premoženja. — Koncem leta 1912. je bilo na dunajski borzi zaznamovanega 34.112.000.000 (34 milijard 112 milijonov kron) premoženja v vrednostnih papirjih po kurzni vrednosti. — Denarna vrednost vseh obdavčenih zemljišč v Avstriji znaša približno 14 milijard kron, a vrednost vseh hiš, tovarn in gospodarskih poslopij se lahko ceni na 30 milijard kron. Hranilnim vlogam v znesku 10 milijard stoji nasproti 14 milijard hipotečnih dolgov; teh v gornjem računu nismo upoštevali; ravno tako seveda tudi ne zasebnih dolgov (na osebni kredit brez vknjižbe), ki jih bo tudi nekaj milijard.

V tej veliki vsoti narodnega premoženja pa se ceni cerkveno premoženje v Avstriji na okroglo 1 (eno) milijardo, torej le 80. del skupnega premoženja, — z všteto vrednostjo cerkvenih stavb.

Poglejmo še akcijske (delniške) družbe. Te zloglasne ustanove bogatih finančnih in tovarniških judov imajo samo ta namen, da prikrivajo premoženje posameznih milijonarjev, da lahko mirno živijo v svojem razkošju in da jih tudi davčni urad ne nadleguje.

Koncem leta 1910 je „delovalo“ v Avstriji 62 delniških bank z glavnico 1.251.000.000 K; zaslužile pa so 1910. leta 128.000.000 (sto osemindvajset milijonov kron čistega dobička, t. j. po nad 10%

obresti od glavnice. — Dalje je bilo koncem leta 1910 v Avstriji 581 delniških družb z delniško glavnico 3.194.000.000 K. — Čisti dobiček je znašal 331.000.000 kron, t. j. več nego 10% ne obresti.

V Avstriji je 12.000 tovarn, ki so večinoma v rokah judov.

Tu naj prime finančni minister!

Naj plačajo samo delničarji državi 4%, pa bo imel 100 milijonov novih dohodkov na leto. — Od obdačenja cerkvenega premoženja pa nima pričakovati kdo ve kaj.

Iz XXX. seje dež. odbora kranjskega dne 25. septembra 1913.

Razno.

1. Podelijo se štirim proslcem dež. ustanove za Mahrovo trgovsko šolo.
2. Odkloni se prošnja društva „Sokol“ v Ljubljani za brezplačno prepustitev dež. gledališča.
3. Sklene se odločno intervenirati pri vojnem ministrstvu, da se zgradijo vojašnice v Vipavi, ker bi bila sicer občina zelo oškodovana, ki je izdala že velikanske svote za predpriprave.
4. Gospodarskemu odboru v Ribnem se dovoli za popravo dveh javnih mostov po 400 K podpore.

Iz XXXI. seje dežel. odbora kranjskega dne 29. septembra 1913.

Občinske zadeve.

1. Poročilo o delitvi občine sv. Gregor se odobri in predloži deželnemu zboru.
2. Sklep obč. odbora v Spod. Šiški za dovolitev 2% šolskega novčiča se razveljavi in tozadevno vložen pritožbi ugodi.

Ceste in mostovi.

Zgradba mostu na okr. cesti Borovec-Kočevska Reka se odda za 8000 K.

Gasilstvo.

Gasilnemu društvu v Valti vasi se dovoli za sedaj 500 K podpore.

Iz XXXII. seje dež. odbora kranjskega dne 4. oktobra 1913.

Deželne elektrarne.

Zavrne se pritožba mestne občine ljubljanske v zadevi saporabe jez v Ljubljani za deželno elektrarno.

Ceste in mostovi.

Sklene se izdati vsem občinam poziv in pouk v svrhu sestave katastra za občinske ceste.

Šolstvo.

Pritrdi se razširjati ljudske šole v Trziču v osemrazrednico.

Razno.

Na prošnjo županstva občine Polhovgradec se odpošljeta dež. strokovnjaka inž. Geilhofer in Sernec, da pregledata vodne sile v svrhu naprave obč. elektrarne.

Iz XXXIII. seje dež. odbora kranjskega dne 11. oktobra 1913.

Deželne elektrarne.

Vzame se na znanje dopis dež. vlade, da je poljedelsko ministrstvo zavrnilo vse ugovore proti zgradbi dež. elektrarne na Završnici.

Ceste in mostovi.

1. Pritožba proti volitvam v cestni okrajni odbor kamniški se na predlog dež. vlade zavrne.
2. Josipu Štehu v Podgorici se dovoli položitev tira čez deželno cesto.
3. Zgradba mostu čez Raduljo pri Čučji mlaki se odda Ivanu Ogrinu iz Ljubljane.

Iz XXXIV. seje dež. odbora kranjskega dne 25. oktobra 1913.

Osebnе zadeve.

Dež. rač. svetnik H. Lindtner se imenuje za dež. knjigovodjo.

Deželne elektrarne.

Odda se dobava materijala in naprava cevovoda, dalje 2 turbini po 1500 HP ter električni deli za elektrarno na Završnici. Kupi se potrebni svet za zgradbo obratne hiše in odda zgradba daljnovoda.

Vodovodi.

1. Izkop cevne jarka za vodovod za Moste pri Ljubljani se odda podjetniku Fischer & Comp. v Ljubljani.
2. Izdelava detaljnega projekta za skupinski vodovod Kočevje-Ribnica se odda podjetniku J. Lončariču.
3. Slavnostne otvoritve grosupeljskega vodovoda se udeleži dež. glavar in referent dež. odbora.

Vprašanja in odgovori.

145. Gospod J. P. v Z.

Vprašanje:

Prosim blagohotnega obvestila, je-li mogoče tudi sedaj vložiti prošnjo za deželnega dacarja, in kako. — Ali se sprejemajo tudi pred 24. letom?

Odgovor:

Prošnje za dacarje se vlagajo lahko vsak čas in sicer naravnost na deželni odbor. Dokazati je treba sposobnost za to službo in priložiti prošnji potrebna spričevala; kakšna, to mora vedeti vsak prosilec sam. Priloži naj se tudi rojstni (krstni) list in domovnica. Opozarjamo Vas pa, da je prosilec vsak čas veliko število, in da je ravno sedaj malo upanja, da

bi jih moglo biti sprejetih večje število, kakor smo poizvedeli.

Prosilcu ni treba, da bi že izpolnil 24. leto.

146. Županstvo Č.

Vprašanje:

Prosimo pojasnila glede časa, kako morajo biti razpoloženi volilni imeniki za deželnozborske volitve tekom 8dnevne razpoložitvene dobe.

Stvar je namreč ta: V naši občini imamo določene redne uradne ure le po dvakrat na teden. Dotični sklep je bil tudi razglašen. — Imeniki morajo biti pa razpoloženi skozi 8 dni, — po našem mnenju vsak dan. — Ali morajo torej biti na razpolago za vpogled ob vsakem času?

Odgovor:

To pač ne gre, da bi bili imeniki na vpogled ob vsakem času, kajti potem bi se lahko kdo domislil, pa bi jih zahteval tudi o polnoči. Pač pa bodo morali biti razpoloženi vsak dan tekom cele razpoložitvene dobe. — Nobeden Vas seveda ne more siliti, da bi imeli volilne imenike razpoložene od jutra do večera nepretrgoma. Zakon tega ne zahteva in tudi ne določa, kateri čas in koliko časa morajo biti na vpogled.

Da se izognete vsem morebitnim pritožbam, storite tako, da dostavite v dotičnem razglasu o razpoložitvi pristavek, v kojem bodete natančno določili ure, ob katerih bo možno vpogledati imenik v občinskem uradnem lokalu. — Če določite v razglasu, da je n. pr. imenik na razpolago za vpogled od 8. do 10. ure dopoldne in od 1. do 3. ure popoldne, bo to za Vašo ne ravno veliko kmetsko občino po našem mnenju povsem zadostovalo. Storite pa to seveda po lastnem prevdarku.

147. Županstvo V.

Vprašanje (na deželni odbor):

Pri nas imamo odbornike v občinskem zastopu, ki marsikdaj hočejo kake posebnosti. Tako je n. pr. popred dobival vsak odbornik za vdeležbo pri občinskih sejah brez razlike in ozira na oddaljenost po 1 K. Sedaj pa zahtevajo nekateri odborniki, da naj bližji dobivajo manj, drugi pa hočejo, da se sploh nič ne plačuje, kar pa prvim ni po volji in hočejo odškodnino po kilometrih. Tudi pravijo, če ne bo plačila in razločka med oddaljenejšimi in bližnjimi, naj se odbor razpusti in drugi izvoli.

Prosi se za rešitev in obvestilo.

Odgovor (uradno pojasnilo dež. odbora):

Županstvo se opozarja na okrožnico deželnega odbora z dne 5. oktobra 1913, št. 19.038, po kateri ne gre nobenemu občinskemu zastopniku odškodnina za vdeležbo pri občinskih sejah.

Če bi odborniki ne hoteli izvrševati svojih dolžnosti in bi neopravičeno izostajali od sej, naj se ravna županstvo po § 42. občinskega reda. Če bi pa kateri izmed občinskih odbornikov odložili svoja mesta, naj pokliče župan v odbor njihove namestnike, kakor določa § 22. občinskega reda; proti odstopivšim odbornikom pa se lahko postopa po § 20. občinskega reda, če niso imeli postavne pravice, odreči se odborništvu oziroma to odložiti.

(Pripomba. — Za razpust občinskega odbora po našem mnenju v tem slučaju pač ni povoda.)

148. Županstvo Špitalič.

Vprašanje:

Neka 70 let stara žena je bila sprejeta v domovinsko zvezo neke mestne občine. Po svoji starosti je

že nezmožna za delo in zaslužek. Mestno županstvo jo vedno odganja, ko prosi za podporo, češ da ima dva sina, ki jo morata podpirati. Ona pa od prvega sina sploh ne more dobiti nikake podpore, ker ima sam 9 otrok in v hribih kmetijo; drugi sin ima kmetijo blizu mesta, pa ima komaj toliko, da se sam preživi in njegova žena — Ali ima dotična žena — 70 letna mati — pravico prisiliti mestno županstvo, da ji podeli primerno podporo? Kam naj se obrne žena, ako jo mestno županstvo vnovič odslovi brez podpore?

Odgovor:

Predvsem je vprašanje, če je dolžnost mestne občine, prevzeti dotično ženo v ubožno oskrbo. Žena ima dva sina, ki sta oba posestnika. Postava pravi, da je dolžnost otrok skrbeti za stariše pred dolžnostjo domovinske občine, to se pravi, da prevzame domovinska občina ubožca v svojo oskrbo še-le potem, ko ga njegovi najbližji svojci (stariši otroka ali pa otroci stariše) vsled lastnega ubožstva ne morejo vzdrževati. Take so postavne določbe in tako je razsodilo tudi že upravno sodišče.

Skoro gotovo je županstvo dognalo, da imata oba sina vendar-le toliko sredstev, da bi preživela mater v starosti. Če bi tega ne hotela zvrševati, kar je ne le njihova postavna, ampak tudi sinovska dolžnost, jih županstvo (če mati tega noče sama) lahko k temu prisili sodnim putem.

Podpore pa v hipni in nujni potrebi županstvo ženi ne more odreči!

Če je sina vendar-le v resnici ne moreta podpirati ali vzdrževati, potem naj se obrne žena vnovič na občinski odbor svoje domovne (mestne) občine. Če ta njeno prošnjo zavrne, jo mora županstvo o tem pisмено obvestiti. Proti sklepu občinskega odbora naj vloži potem žena v postavnem (14dnevem) pritožbenem roku pritožbo na deželni odbor.

149. Gospod Z. D., obč. tajnik v R. (Štaj.)

Vprašanje:

Gostilničar I. R. v trgu R. je zaprosil pri c. kr. okrajnem glavarstvu za razširjenje gostilniške koncesije za „kavarno“ in točenje žganja. „Kavarno“ bi smel potem imeti celo noč odprto. Okrajno glavarstvo je poslalo vsled te prošnje županstvu ukaz, naj se v zmislu § 16., lit. d), e) obrtnega reda in § 18. pri odborovi seji sklepa. (Torej samo za žganjetoč in za umetna in pol-vina.) Na mojo osebno informacijo pri c. kr. okrajnem glavarstvu, zakaj se ni vposlala izvirna prošnja stranke občini v pretres, se mi je reklo, da je kompetentno okrajno glavarstvo samo glede razširjenja gostilniške koncesije za žganjetoč, — glede dovolitve kavarne — t. j. točenja pijač čez policijsko uro pa je kompetentna občina sama.

Po kateri postavi za Štajersko sme torej občinski zastop dovoliti koncesijo za kavarno in s kakimi pogoji? Oziroma, če občinski odbor kavarne ne dovoli, kam se more prošnjik dalje pritožiti? Kakšne korake more storiti v dosego svoje upravičene prošnje?

Odgovor:

V kolikor pridejo v poštev določbe obrtnega reda, veljajo te enako za Štajersko, kakor za druge kronovine tostranske državne polovice.

Predvsem pa moramo ugotoviti pojem „kavarna“. Po Vašem mnenju je kavarna že to, da sme biti gostilna odprta čez policijsko uro, in da se sme takrat točiti žganje (likerji) in kava. Temu pa ni tako. Po § 16. obrtnega reda spada točenje kave, čaja, čokolade, drugih gorkih pijač in hladilnih pijač med gostilniške

in krčmarske obrte, a mora biti v koncesiji to izrečno izraženo; črka f) § 16., 2. odstavek omenjene postave. Okrajno glavarstvo bo torej izdalo razširjenje gostilniške koncesije tudi v kavarniško, a v koncesiji bo moralo biti natančno navedeno, katere vrste pijač — všteti žganje in umetna vina ter pol-vina se bodo smele točiti. — Jasno je torej, da občinski odbor nima nikake pravice ne na Štajerskem ne kje drugje, dovoljevati kavarniške koncesije. — Občinski odbor ima le podatki izjavo, kakršna se zahteva po § 18. obrtnega reda.

„Kavarna“ torej ni isto kakor dovoljenje točenja čez policijsko uro. — Splošna določitev policijske ure (stalno dovoljenje za daljšo dobo ali za določen čas) je stvar političnega kot obrtnega oblastva. Policijsko uro za Štajersko ureja deželni zakon za Štajersko št. 22 iz leta 1858. — Posamezne odredbe štajerskih oblastev nam niso znane. Gotovo pa je, da mora dotični gostilničar posebe prositi za dovoljenje, da sme imeti gostilno in kavarno stalno odprto celo noč. To prošnjo mora predložiti obrtnemu oblastvu, to je c. kr. okrajnemu glavarstvu; tako stoji tudi v razsodbi c. kr. upravnega sodišča z dne 13. aprila 1888, št. 1287, Budw. 4044. — Za posamezne večere (od slučaja do slučaja) utegne pač imeti županstvo pravico izdajati licence, a to morate sami bolje vedeti, ker nam niso na razpolago tozadevni predpisi za Štajersko. — Proti odločbi c. kr. okrajnega glavarstva je dopustna pritožba na c. kr. namestništvo.

150. Županstvo P.

Vprašanje:

V tukajšnji občini ima nek posestnik ob deželni cesti lesen križ, ki vsled starosti razpada. Tabla na njem je vsled vremena popolnoma brez slik, križ je na pol razpal in nagnjen na stran. Prednik sedanjega gospodarja je pritrdil na križ razpelo, ki je tudi že zelo razpadlo; celo znamenje pa je v takem stanju, da boli človeka srce, če je pogleda. Župan je že prosil gospodarja, naj križ popravi ali pa odstrani. Dobil je pa od njega zaničljiv odgovor s pristavkom, češ če vam križ ni všeč, pa ga popravite; trideset let je že tak in bo še, dokler se sam ne podere.

Ker je sramotno, da visi tak križ ob deželni cesti, prosi županstvo pojasnila: Kaj naj stori v tej zadevi?

Odgovor:

Če je župan mnenja, da ima povod poseči vmes iz krajevno policijskih, t. j. javnih ozirnov, potem bi se dalo izvesti odstranjenje znamenja, če bi se na primer zrušilo na cesto. Dokler pa stoji križ na tujem svetu in je tudi zasebna last, tedaj ne kaže, da bi se županstvo uradoma vmešavalo v to stvar, ker je lahko mogoče, da se izcimi iz tega kaka tožba radi motenja posesti, ker je treba biti nasproti te vrste ljudem silno previdnim.

Morda bi bilo umestno, da naznani županstvo stvar okrajnemu glavarstvu, da po orožništvu dožene položaj in potem ukrene, kar se mu bo zdelo potrebno.

151. Županstvo J.

Vprašanje:

Neka lovska družba je imela v zakupu tukajšnji občinski lov za 5 let za svoto 131 K. Zakupna doba je potekla 30. junija t. l. Ta družba je vložila na okrajno glavarstvo prošnjo za podaljšanje zakupa na daljnih 5 let za ravno to ceno. To prošnjo je poslalo okrajno glavarstvo županstvu, da se občinski odbor o njej izjavi.

Občinski odbor pa je sklenil, da se nikakor ne dovoli podaljšanje pod sedanjimi pogoji, ampak da naj se odda le potom javne dražbe najvišjemu ponudniku.

Okrajno glavarstvo pa je proti sklepu občinskega odbora podaljšalo zakupno dobo na nadaljnjih 5 let za prejšnjo ceno, dasi bi se bilo lahko dobilo za lov najmanj 200 K. Ker je občina vsled tega oškodovana za letnih 69 K — vprašamo: Ali je bilo okrajno glavarstvo upravičeno to storiti?

Odgovor:

Okrajno glavarstvo je po določbah § 10. ukaza c. kr. ministrstva notranjih zadev z dne 15. decembra 1852 drž. zak. št. 257 sicer upravičeno izjemoma podaljšati zakupno dobo za največ 5 let, vendar pa bi se bilo moralo vsekako ozirati na sklep občinskega odbora. Če bi tega ne bilo treba, potem je določilo navedenega paragrafa iluzorno, — torej sploh odveč. — Ne vemo, kakšne tehtne razloge je uvaževalo okrajno glavarstvo; a občina v svojem imenu in občinski odbor kot postavni zastopnik občine ter občanov ima pravico, da te razloge zve. — Obrnite se torej na okrajno glavarstvo s prošnjo za pojasnilo. Kaka postavna pritožba vsled zamujenega roka seveda ne bo več mogoča. Pač pa imate pravico, vložiti nadzorstveno pritožbo na c. kr. deželno vlado, če ste gotovi, da se je zgodila občini krivica.

152. Gospod V. B. v K.

Vprašanje:

1. Podružnični cerkvenik si je izmislil, da bi pobiral pri davkariji denarno biro (bero), ki jo ima razdeljeno po razmerju davkov, ker mu odleti marsikatera desetica pri zavezancih, ki ne stanujejo v občini njegovega bivališča. (Kaj ne, to je nemogoče?) Ali se more izterjati — in kdo naj izterja njegovo zaostalo bero potom okrajnega glavarstva?

2. Če se cerkvenik odpove službi, kdo naj nastavi drugega? Kdo plačuje sicer cerkvenika?

3. Ali ni nek ukaz deželne vlade, da morajo okrajna glavarstva obvestiti župne urade o novih izseljencih?

4. Kdo ima popraviti obzidje in streho cerkvene pokopališča, kjer je več občin v župniji?

5. Ali se more prostor za šolo razlastiti prisilnim potom?

Prosim pojasnila na vsa ta vprašanja.

Odgovori:

K 1. Delno pojasnilo glede cerkvenikove bere dobite v odgovoru na vprašanje pod številki 131. v številki 17./18. „Občinske Uprave“ letos. — Iz Vašega vprašanja sklepamo, da ima cerkvenik bero že oblastveno odmerjeno oziroma na podlagi odmere že odkupljeno, ki se torej plačuje v denarju in ne v pridelkih (in natura).

Pobirati se mora tudi denarna bera osebno, a način pobiranja je prepuščen dogovoru.

Ne vemo, če bi se dalo izvršiti pobiranje denarnih dajatev te vrste potom davčnih uradov; naše mnenje je, da ne. To bi bila obremenitev davčnih uradov v toliki meri, da bi je višja oblastva gotovo ne pripustila. Sicer se pa lahko obrnete s prošnjo za približje pojasnilo na c. kr. finančno ravnateljstvo.

Izterjanje zaostale bere pa je mogoče, v kolikor ta dajatev še ni zastarana po določbah občega državlanskega zakonika. Pogoji za to je, da cerkvenik v prvi vrsti sam zahteva bero od zavezanca; ta je zavezan dajati bero, samo da je s katerimkoli delom svojega posestva vfaran v dotično farno občino. (Razsodba upravnega sodišča z dne 13. aprila 1887, št. 805, Budw. 3481.)

Če je cerkvenik bero brezuspešno terjal, naj se obrne sam na c. kr. okrajno glavarstvo s prošnjo za prisilno izterjanje (s politično rubežnijo).

K 2. Nastaviti cerkvenika ima pravico navadno župni urad. Plača pa se mu določi — v kolikor še ni ustanovljena na podlagi starih pravic, dajatev, ustanov itd. — po dogovoru s farno občino, ki jo zastopa občinski zastop, torej s pokritjem, kakor se sploh pokrivajo farni in drugi izdatki za javne bogoslužne namene.

Če plača cerkvenikova še ni določena v postavni obliki, bo treba uvesti konkurenčno obravnavo, ako se sicer ne doseže sporazum.

K 3. Nam ni znano, da bi bila deželna vlada za Kranjsko izdala kak ukaz, da se morajo izseljenci naznanjati tudi župnim uradom. — Če se ne motimo, se je to zgodilo na Primorskem. Razgovor o tem pa je bil pri „Rafaelovi družbi“, ki se bo najbrž zavzela tudi za to.

K 4. Če je pokopališče cerkveno, potem je dolžnost vseh onih faktorjev, skrbeti za vzdrževanje in za popravila, ki morajo skrbeti za vse druge cerkvene stavbe po določbah zakona z dne 20. julija 1863, dež. zak. št. 12, odnosno zakona z dne 20. marca 1890, dež. zak. št. 7. — Ako je torej vfaranih v Vašo župnijo več občin, tvorijo te občine skupno farno občino, ki mora vzdrževati cerkvene stavbe, če ni za to določena posebna ustanova in ne zadostujejo doneski patrona in morebitnega sklada.

V tem slučaju bo seveda tudi eventuelno potrebna konkurenčna razprava.

K 5. Razlastitev za šolske namene je po našem mnenju nedopustna. Obči državlanski zakonik pač določa (v § 365.) v splošnem, da mora vsak državljan proti primerni odškodnini odstopiti popolno last kake stvari, če to zahteva občni blagor („das allgemeine Beste“). — To pa je le splošno določilo in je na njegovi podlagi mogoča razlastitev v posebne namene v posameznih slučajih samo tedaj, v kolikor je to določeno s posebnimi zakoni. Nikjer v šolskih zakonih pa ne najdemo, da je dopustna razlastitev za šolske namene. — Potemtakem je taka razlastitev za enkrat nemogoča.

153. Županstvo Šm. n. P. (Št.)

Vprašanje:

Okrajno glavarstvo je poslalo županstvu izkaz, v katerega naj bi se vpisalo, koliko so posamezni gospodarji pridelali hmelja, po kakšni ceni so ga prodali, koliko so prejeli zanj denarja, koliko zemljišča imajo zasajenega s hmeljem itd.

Županstvo je odgovorilo okrajnemu glavarstvu, da ukazu ne more ustreči, ker

1. ne vodi nikakih zapiskov o tem, torej tudi nima podatkov;

2. so težavne poizvedbe in skoraj nemogoče; posestniki se pozivu za prijavo ne bodo odzvali, ker vedo, da gre za dohodninski davek, prisiliti jih pa županstvo k temu ne more, in

3. če pošlje županstvo poizvedovat slugo, mu ali ne bodo hoteli povedati, ali pa mu bodo dali napačne podatke.

Na to je odgovorilo okrajno glavarstvo, da so druga županstva podala natančne izjave, da mora torej to storiti tudi naše županstvo, sicer se pošlje na županove stroške kazenski sel.

Ali mora županstvo ustreči temu ukazu ali ne? Mnenja smo, da tudi če pride kazenski sel, ne bo mogel ničesar pozitivnega dognati. Tudi če pride sam

okrajni glavar, ne more prisiliti ljudi, da bi natančno izpovedali.

Odgovor:

Županstva so po postavi dolžna sodelovati pri poizvedbah davčnih oblastev za odmero osebnih davkov. Tako določa § 207. zakona z dne 25. oktobra 1896 drž. zakon št. 220, ki pravi obenem, da sme župana zastopati kak drug član občinskega starešinstva, če se ni od oblastva izrečno zahtevalo, da sodeluje župan osebno. —

Enako določa tudi člen 44. (v 8 točki) izvršilne naredbe k navedenemu zakonu, (razpis c. kr. finančnega ministrstva z dne 24. aprila 1897 drž. zak. št. 108); dalje § 270. zakona o osebnih davkih, ki navaja tudi vse druge javne urade, da morajo sodelovati pri izvrševanju tega zakona in dajati davčnim oblastvom in komisijam potrebna pojasnila.

Iz tega razvidite, da je dolžnost županstva oziroma župana, izvrševati dobljene ukaze v davčnih stvarih, v zakonu vtemeljena, vsled česar se naročilom ne morete upirati. Kakor hitro pa ima kako oblastvo postavno pravico od župana kaj zahtevati, ima tudi pravico proti njemu rabiti prisilna sredstva (globe), če dotičnik ukazov ne izvršuje.

Župan si mora pač v takih slučajih pomagati, kakor najbolje more — po svoji vesti in svojem najboljšem prepričanju.

Le če je v položaju neovrgljivo dokazati, da ukaza ne more izvršiti, mu bo mogoče odvaliti od sebe naloženo delo. V takem slučaju bi potem oblastva sama po svojih organih uvedla preiskave, pri čemer pa bi gotovo moral sodelovati tudi župan.

Književnost.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani priporoča Italijansko-slovenski slovar. Nad 40.000 besed, z bogato frazeologijo in kratkim imenikom krstnih in zemljepisnih imen. Sestavil dr. Josip Valjavec. Cena K 3.70, v platnu vezan izvod K 4.50. Tak slovar sta že dalj časa občutno pogrešali obe narodnosti, ki imata veliko medsebojnega stika, tako da je znanje obeh jezikov vsaj v obmorskih pokrajinah neobhodno potrebno. Ker živita obe narodnosti v trgovskem in obrtnem oziru v ozki zvezi med seboj, je bila želja po takšnem slovarju od dne do dne splošnejša in izrazitejša. Dr. Valjavčev slovar je sad dolgoletnega truda in bogatih izkušenj. Prireditelj je bil več let učitelj italijanščine in natančno pozna italijanski in slovenski jezik ter je v svojem temeljitem delu zadostno in pravilno vpošteval potrebe in lastnosti obeh jezikov. Slovar obsega izredno bogati besedni zaklad in je tudi v podrobnostih obdelan tako skrbno, da bode vsestransko ustrezen. Zadošča ne samo za vsakdanjo rabo v zasebnem in javnem življenju (trgovini, obrti, uradih itd.), temveč navaja vse besede literarnega zaklada, tako da bo izvrstno služil tudi šolam in ljubiteljem slovstva. Slovar prekaša po svojem obsegu, opremi in ceni vse druge podobne izdaje. Kljub svoji obširnosti ima slovar, ki obsega več kot 40.000 besedi in premnogo najbolj rabnih fraz, kaj priročno obliko. Pri vseh besedah so zaznamovane

tudi nepravilnosti, naglas, pri samostalniki spol itd. Prepričani smo, da bodeta ta slovar z enakim veseljem pozdravila oba naroda in enako pridno posegla po njem. Subskripcijska cena znaša samo K 3.80 za vezan izvod, ta pa velja le do konca novembra t. l.

„Aus dem Wilajet Kärnten“. — (Iz koroškega vilajeta.) Vilajet je turško upravno okrožje. Upravne razmere za Slovence na Koroškem so v narodnostnem oziru še hujše nego na Turškem. To vedo zlasti koroške slovenske občine, ki ne dobivajo od nobenega urada slovenskih dopisov in rešitev.

Da se te prežalostne razmere za naš narod na Koroškem pojasnijo širšim krogom, se je izdala omejenjena knjižica; — seveda se je morala izdati v nemščini, da se pouče o razmerah merodajni nemški krogi, saj Slovenci te razmere zadostno poznajo in občutijo na svoji koži.

Od neznosnih šolskih razmer do upravnih in sodnih oblastev slika knjiga muke in križev pot Slovencev onkraj Karavank.

Knjigo toplo priporočamo vsem nemščine zmožnim sosedom v obmejnih krajih, pa tudi našim ljudem. — Stane le 2 K; dobi se v vseh knjigarnah.

Gospodarske vesti.

Razmerje med staro mero in vago in obratno.

(Kratice: km = kilometer; m = meter; v = vatel; s = seženj; cm = centimeter; p = palec; č = črevelj; ha = hektar; a = ar; o = oral; kg = kilogram; f = funt; s. c. = stari cent; mc = meter-cent; l = liter; b = bokal. Številka 2 desno nad kratiko pomeni kvadrat (štirjak); številka 3 pa pomeni kubik.)

1 m = 1.28 v	1 o = 5754 m ²
1 v = 0.78 m	1 ha = 10.000 m ²
1 m = 0.53 s	1 ha = 100 a
1 s = 1.89 m	1 a = 100 m ²
1 cm = 0.38 p	1 m ³ = 31.67 č ³
1 p = 2.63 cm	1 č ³ = 0.032 m ³
1 m = 3.16 č	1 m ³ = 0.146 s ³
1 č = 0.32 m	1 s ³ = 6.82 m ³
1 m ² = 0.28 s ²	1 kg = 1.78 l
1 s ² = 3.60 m ²	1 f = 0.56 kg
1 ha = 1.74 o	1 s. c. = 56 kg
1 o = 0.575 ha	1 mc = 1.78 s. c.
1 a = 27.80 s ²	1 l = 0.70 b
1 o = 57.54 a	1 b = 1.41 l.

(Drobci so tukaj označeni — z malo izjemo — v stotinkah. Stotinke so dvomestna števila na desni strani desetinske pike in so v primeri s celo toliko kakor vinarji v primeri s krono. Tisočinke (tromestna števila na desni od desetinske pike) imajo z enoto isto razmerje kakor milimetri z metrom. Številke na levi strani desetinske pike pomenijo enote, to je cela (polna) števila.)

Po „Gosp. Nov.“

Poizkusno streljanje zemlje v svrhu rigolanja vinogradov priredi avstrijsko državno vinarsko društvo v ponedeljek, dne 10. novembra t. l. ob 9. uri dopoldne v vinogradu grmske kmetijske šole v Cerovcih pri Novem mestu ter v sredo dne 12. novembra t. l. ob 10. uri dopoldne v vinogradu „Podbric“, ki leži v kat. obč. Podraga in je last kmetijskega društva v Vipavi. Poizkuse bo pojasnjeval deželni strokovni učitelj Rudolf Zdolšek. Deželni odbor vabi vinogradnike, da se udeležijo teh demonstracij v obilnem številu.

Raznoterosti.

Kako je sadno drevje presaditi. 15letno sadno drevo lahko presadiš brez skrbi, da bi se posušilo. To delo lahko izvršiš v pozni jeseni, ko je listje odpadlo, ali po zimi, ali pa tudi v zgodnji spomladi. Najprej pripravi na novem prostoru jamo, ki naj bo precej večja, kakor bo gruda izkopanega drevesa, potem pa izkoplji okrog vsakega drevesa najmanj $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ m na debelo 30 cm širok in 50 cm globok jarek. Vse debele korenine, ki jih zadeneš, odsekaj in z ostrim nožem gladko prireži. Nato lahno zvrni drevo na pripravljen voz ali pa na tesarsko stolico. Pri tem delu pazi, da se gruda okrog korenin preveč ne otrese. Ko potem obrežeš gladko še korenine, ki so na spodnji strani grude, in glavno vejevje malo prikrajšaš, nemu-

doma prepelji drevo, oziroma je prenesi na novo mesto in je previdno spusti v pripravljeno jamo. Pod drevo, posebno pa okrog grude, deni dobre zemlje in še bolje, starega komposta. Nazadnje podpri vsako drevo s tremi koli, da ga ne omaja veter ali celo podere vihar. Pri presaditvi glej, da drevo ne pride globlje v zemljo, kakor je bilo na prejšnjem mestu. Ako jarek okrog drevesa izkoplješ jeseni, presajaš pa po zimi, ko je zemlja zmrzla, drevo lahko preneseš s celo grudo, kar je posebno ugodno.

Kdor pije šnops, naj ne toži čez draginjo!

Kaj je glavni vzrok, da je toliko bede v družinah? Ne draginja, ampak nesrečni šnops. Ubogi delavci, preslepljeni od napačnih nauk, zapravljajo zvečer po gostilnah svoj težko prislužen denar za „frakeljne šnopsa“. Zlasti ob sobotah je vse polno žganjarjev po gostilnah. Seveda, potem ko je zapravljen denar, se lahko toži čez draginjo. Ako bi se denar uporabljal za hrano in ne za šnops, bi odpadlo mnogo tožb o draginji. Koliko se proda na leto alkoholnih pijač v Avstriji, naj povedo sledeče številke. Vsako leto se popije 20 milijonov hektolitrov piva v vrednosti 600 milijonov kron in šnopsa za 340 milijonov kron. Vseh alkoholnih pijač se popije v skupni vrednosti za 1720 milijonov kron. Ako bi se popilo manj alkohola, bi se lahko vživalo več mesa in drugih živil. Dokler bo ubogo delavstvo pilo šnops, tako dolgo naj ne toži čez draginjo!

Kranjska deželna banka v Ljubljani

v deželnem dvorcu — vhod v Gosposki ulici 2.

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka. Obresti se pripisujejo glavnici polletno. Vloge v tekočem giro-računu in na blagajniške liste po najugodnejših pogojih.

Daje komunalna posojila

občinam, okrajnim in šolskim odborom ter zdravstvenim zastopom, v

$4\frac{1}{2}\%$

komunalnih zadolžnicah.

Hipotekarna posojila

v zastavnih listih po

$4\frac{1}{2}\%$.

Eskomptuje menice denarnih zavodov in daje lombardna posojila. Prodaja lastne pupilarno-varne komunalne zadolžnice in zastavne liste.

Banka je pupilarno varen zavod ter jamči zanjo dežela Kranjska.

Uradne ure za stranke vsak delavnik od pol 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. ure popoldne.